

Conte del forn

Sebastián Porras Soto

D'on venim els gitanos? Les persones que estudien l'origen i la història dels pobles i les civilitzacions diuen que el poble *Rromano* —que és com es diu 'gitano' en el nostre idioma propi: el *Rromano*— té el seu origen històric a l'Índia, ja que d'allà van sortir, per diferents motius, des de fa aproximadament deu segles i durant un període de temps bastant llarg, diversos grups d'homes i dones que es dedicaven a oficis tan variats com ara el comerç, l'art, la guerra o l'escriptura. Després, els *kalos* —que també vol dir 'gitanos'— ens vam dispersar per tota Europa i més tard per tot el món. Per això, avui en dia hi han gitanos que viuen en llocs tan distants com ara l'Argentina, Finlàndia, Egipte, el Japó o Austràlia. Aquest viatge ha acabat, ja que avui la immensa majoria dels gitanos som sedentaris, és a dir, que vivim sempre en un lloc concret.

Però on érem els gitanos abans del moment de sortir de l'Índia? Un any abans. Deu anys abans. Dos segles abans. Deu segles abans. Hi han persones que tenen teories històriques que intenten respondre a aquesta pregunta. Moltes mares, pares, àvies i avis gitanos acostumen a explicar-ho a la seva manera, des de fa molt de temps, als seus fills i néts. Una d'aquestes històries és la que explica com van néixer els primers homes i dones gitanos.

Una vegada, fa moltíssim temps, molt més del que qualsevol de nosaltres es pugui imaginar, hi havia en aquest planeta una *dona totpoderosa* molt intel·ligent i amb poders màgics. Duia els cabells llarguíssims i unes ulleres de sol de color taronja. Era algú que ho podia fer tot. Però estava sola, i per això se sentia trista i avorrida. L'univers estava completament buit, i encara no existien els grans magatzems per a comprar pilotes de bàsquet, taulers d'escacs o videoconsoles. Tampoc no hi havia persones per a poder-hi conversar, o senzillament per a jugar-hi a fet i amagar, ni tan sols arbres on amagar-se. No existien els cavalls, ni les flors, ni els peixos. En fi, que no hi havia res de res per a divertir-se, i la *dona que estava sola* s'avorria com una ostra.

I heus aquí que un bon dia la *dona totpoderosa* va tenir una idea que havia de canviar la història de la humanitat. Una idea que va néixer de l'avorriment i la soledat. Se li va ocórrer crear una cosa per a entretenir-se durant els llargs dies i les llargues nits que passava caminant i dormint. Un dia ennuvolat, va tenir una idea que il·luminà el cel com si fos una gran bombeta. Un cel sense ocells ni avions.

Com si fos una escultora, volia crear amb les seves pròpies mans. Per a això va agafar una muntanya sencera de terra i la va barrejar amb l'aigua d'un riu. Va pastar durant uns quants dies aquest fang fins que va ser ben tou, modelable i fi. Després d'aquesta feina tan dura, va agafar petits trossets de fang i va començar a donar-los forma. Va fer figuretes petites: primer el cap, després el tronc i els braços, i a l'últim, les cames. I aquesta dona, que per primera vegada no s'avorria i tenia alguna cosa en què ocupar la seva ment, va treballar d'aquesta manera durant uns quants dies fins que se'n va cansar. Havia fet milions de figuretes que tenien mans, orelles i peus. I, per descomptat, les va fabricar en molt menys temps del que hauríem tardat cap de nosaltres. Recordem que aquella dona tenia molt poder i era molt forta, i per això podia moure muntanyes de terra i rius, i després treballar el fang.

Quan la *dona que ja no s'avorria* es va adonar que tenia milions de figuretes de fang, va decidir coure-les al foc. Però abans li va caldre inventar-se un forn. Un gran forn últim model que funcionava amb pedals i on cabien totes les figuretes que havia fabricat en la seva febre creadora. No era pas un forn qualsevol, ni de bon tros! Aquest forn era molt especial, ja que tenia el poder de donar vida. Llavors va ficar les petites peces a dins.

La *dona distreta* va esperar i esperar que les figuretes s'anessin coent. I va esperar i esperar... i esperar. No estava segura de quant de temps les figures s'havien d'estar a dins del forn màgic, perquè era la primera vegada que feia una cosa semblant. Abans, l'únic que feia era caminar i dormir. Quan va creure que ja havia passat prou temps, amb molt de compte per no cremar-se, va apagar el forn màgic que donava vida, i en va treure les figuretes. Llavors va passar una cosa meravellosa: eren vives. Els ulls d'aquells éssers s'obrien i es tancaven molt nerviosos en contemplar l'espectacle del món buit al seu voltant; amb les mans es palpaven els uns als altres, com volent-se reconèixer; es posaren a caminar amb les seves cames i els seus peus, i sobretot, es van posar a parlar, o més ben dit, van intentar parlar, perquè primer n'havien d'aprendre.

—¡Pa... pa... papa! —deia un.

—¡Agu... agu! —responia un altre.

Lògicament, no s'aprèn a parlar d'avui a demà. Com que en el manual d'instruccions del forn que donava la vida no hi deia res del temps que les figuretes havien de ser a dins i la dona estava impacient, les figuretes van estar-hi poc temps i van sortir amb la pell clara. I així va ser com, segons aquest conte, van néixer les primeres persones blanques. Els primers homes i dones blancs.

Com us podeu imaginar, la *dona del forn màgic* estava contentíssima. Ara ja tenia algú amb qui conversar, algú amb qui jugar, algú per qui preocupar-se. Ara tenia un al·licient a la vida. Aquelles figuretes van aprendre a caminar, a llegir, a tocar la guitarra i moltes coses més. Anaven cada dia a escola. Al cap d'un temps, però, la cosa va començar a complicar-se quan les persones, que abans havien estat figuretes de fang, i encara abans terra i aigua, van començar a discutir i barallar-se per coses tan ximples com decidir qui s'havia de menjar el tros de carn més gros. Algunes discussions van acabar en guerra.

La *dona del forn màgic* estava tan contenta que va decidir repetir l'experiència. De nou es va posar a treballar i arrossegà una muntanya de terra i un riu sencer d'aigua fresca. Va barrejar els ingredients preparats a poc a poc i, amb el fang que en va resultar, va modelar petites figuretes iguals que les anteriors. I així va seguir durant molts dies, fins que se'n va cansar. Havia fet milions de figuretes amb forma humana, i llavors les va ficar al forn màgic que donava vida.

Els homes i les dones que ja vivien a la Terra estaven entusiasmats amb la possibilitat de compartir el seu destí amb altres persones, i esperaven amb il·lusió el resultat final de l'experiència. La *dona que ja no s'avorria* va ensopegar de nou amb el problema del temps. Encara no sabia el temps de cocció. Aquesta vegada es va distreure amb una preciosa cigonya i les va treure molt més tard del forn. Quan va deixar les figuretes a terra, aquestes de seguida es van posar a caminar. N'hi havien que queien però de seguida es tornaven a aixecar; encara que ho feien amb la poca traça dels nadons —que al capdavall això eren—, es movien. Quan intentaven parlar, acabaven quequejant.

Una vegada més triomfava el miracle de la vida. I aquest cop, com que les figuretes havien estat molt més temps coent-se al forn, tenien la pell fosca. Diuen que així va ser com van néixer les primeres persones negres. Aquelles figuretes també van aprendre a caminar, a llegir, a tocar la guitarra i moltes coses més. Anaven cada dia a escola.

Després de crear les primeres persones blanques i negres, la *dona creadora* va seguir inventant-se coses, de manera que, de mica en mica, va anar omplint el món. No va trigar gaire a posar sobre la Terra vaques, girafes i gossos; també va omplir les aigües dels mars i dels rius amb truites, taurons i foques, i al cel van començar

a volar àguiles, pardals i ratapinyades. Ja abans havia donat la vida a les cigonyes. També van créixer arbres, flors i plantes; i va sembrar patates, blat i tomàquets.

Els homes, les dones i els nens, negres i blancs, gaudien amb els regalets que els feia la *dona inventora* i menjaven, enraonaven i jugaven. Un dia van veure que la senyora que els havia donat vida es posava de nou a moure una gran muntanya de terra i un riu immens d'aigua.

—Què deu voler inventar ara? —es preguntaven uns homes.

—Sembla que vol fer més persones, ja que ha encès el forn màgic que dóna vida —digué una dona.

—I com sortiran les persones aquest cop?

Aviat van tenir la resposta. La *dona barrejadora* es va arromangar els punys de la camisa totpoderosa i de nou va començar el ritual de barrejar la terra i l'aigua i el de remenar i treballar el fang, fins que va estar prou fi i flonjo. En aquest moment, va modelar figuretes com si estigués jugant amb plastilina. El cap, els braços, el tronc i les cames. Després les parts més petites, fins a arribar als detalls més amagats: els llavis, les ungles i el melic.

Quan va tenir fetes uns quants milions de figuretes, va donar per acabada la feina. Ara, la *senyora ocupada* es cansava abans; eren lluny aquells temps d'avorriment, quan era capaç d'il·lusionar-se amb qualsevol petita distracció. El sistema de fabricació, per entendre'ns, havia estat el mateix que en les ocasions anteriors.

Però aquest cop, a la *senyora del forn màgic* se li va acudir una idea per a solucionar el problema del temps. Afinant el seu enginy, va inventar un aparell ultramodern que tenia la capacitat de mesurar el temps: el rellotge. Era una màquina preciosa. Això sí, era una enorme capsa de fusta una mica incòmoda, perquè feia quasi dos metres d'alt per dos d'ample. Ja se sap, la tecnologia no era el que és avui en dia. Al capdavant estaven començant!

La *dona rellotgera* va agafar totes les figuretes fruit d'aquell seu darrer esforç escultòric, i les va ficar al forn màgic que donava vida. Amb la seguretat de tenir al costat l'enorme capsa del rellotge que marcava l'hora en tot moment, la *dona totpoderosa* va treure les figuretes del meravellós forn que dóna vida quan ho va creure convenient. Aquest forn, per cert, començava a estar una mica antiquat i necessitava una merescuda jubilació. A més, acabaven de sortir al mercat uns forns molt macos amb guarniments i sistema de neteja automàtica.

En tocar de peus a terra, les figuretes van repetir una escena molt semblant a les altres fornades de persones. Saltaven, corrien, caminaven... Queien i s'aixecaven accelerades. Aquelles figuretes també van aprendre a caminar, a llegir, a tocar la guitarra i moltes coses més. Anaven cada dia a escola. Com que aquesta vegada la *senyora fornera* havia tret del forn les figuretes en el moment adequat gràcies a la invenció del rellotge, les persones en van sortir amb la pell morena. Diuen que així van néixer els primers homes i dones gitanos.

Els *Rroma* van fer un curs intensiu per aprendre a parlar. Un va preguntar en *Rromano*, la llengua dels gitanos:

—*Sar san?*, que vol dir ‘com estàs?’

—*But baxt*, que vol dir ‘molta sort’ —li respongué un company.

Encara els quedava molt per aprendre.

I la *dona totpoderosa* va continuar fent més i més fornades, i va anar omplint el món de persones de tots colors. Totes estaven fetes de la mateixa pasta, amb l'única diferència que unes tenien la pell més fosca que les altres.

